

ЛІТЕРАТУРА:

1. Анисимов А.Л. Честь, достоинство, деловая репутация: гражданско-правовая защита. – М.: Норма. –2004 г. – 88 с.

Вороніна Надія Вікторівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Страховання професійної відповідальності є одним з найважливіших інститутів страхового права. Становлення і розвиток даного виду страхування пов'язано з ускладненням видів професійної діяльності, дедалі більшим поділом праці, розповсюдженням вузької спеціалізації діяльності, що вимагає високого рівня знань та професійної майстерності.

Укладаючи договір страхування своєї професійної відповідальності, страховальники перекладають ризики настання можливих несприятливих наслідків, пов'язаних з вчиненням професійних помилок і упущень, на страховика. Таким чином, за рахунок такого страхування задовольняються інтереси осіб, що займаються тією чи іншою професійною діяльністю.

Разом з тим, за рахунок страхування професійної відповідальності забезпечуються також і інтереси осіб, які користуються послугами тих, хто застрахував свою відповідальність. Законодавча конструкція договору страхування професійної відповідальності будь-якого виду побудована на основі договору на користь третьої особи. Вигодонабувачами в таких договорах завжди є особи, яким заподіяно шкоду.

Страховання відповідальності згідно зі ст.4 Закону про страхування є одним із трьох напрямів у страхуванні, за яким предметом договору страхування є майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані з відшкодуванням страховальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі [1].

Страховання відповідальності може бути як обов'язковим (зокрема, страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів; страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна

внаслідок ядерного інциденту), так і добровільним (наприклад, страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту, страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника), а також страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)) [2, с. 22].

Інститут страхування професійної відповідальності може активно використовуватися державою як альтернатива ліцензуванню тих чи інших видів діяльності. Держава, усуваючи адміністративні бар'єри, що перешкоджають розвитку цивільно-правового обороту, переходить на використання ринкових інструментів саморегулювання економіки, одним з яких є страхування.

Незважаючи на наявність позитивної динаміки в розвитку страхування професійної відповідальності, слід зазначити, що зберігається досить велика кількість проблем, що перешкоджають його розвитку. Основне місце серед них займає недосконале правове регулювання страхування відповідальності, що не відповідає вимогам і рівню розвитку цивільно-правового обороту.

Законодавець консервативно визначає види страхування відповідальності, передбачаючи можливість укладення тільки двох різновидів договорів страхування: договору страхування деліктної або договірної відповідальності, передбачаючи певні формальні вимоги до таких договорів. Невідповідність зазначеним вимогам змушує учасників відносин зі страхування або підлаштовуватися під ці вимоги на шкоду своїм інтересам, або виключає таке страхування зовсім.

Цілий ряд різновидів договорів страхування відповідальності використовується на практиці для покриття ризиків при здійсненні професійної діяльності, незважаючи на невизначеність в ЦК України.

У зв'язку з цим на практиці робляться численні спроби обійти вказане обмеження закону шляхом використання конструкції договорів страхування деліктної відповідальності, підприємницького ризику і навіть страхування майна. Однак досить часто ці спроби не приводять до очікуваного результату, оскільки відповідні договори визнаються судами недійсними, як такі, що суперечать імперативним вимогам закону. Крім того, багато видів договорів страхування професійної відповідальності не вкладаються ні в рамки страхування деліктної, ні в рамки страхування договірної відповідальності, тим самим «випадаючи» з області правового регулювання.

На законодавчому рівні не прописані багато аспектів здійснення страхування професійної відповідальності, що викликає труднощі при укладенні та виконанні договорів страхування. Так, зокрема, законодавче визначення страхового випадку не розраховане на страхування професійної

відповідальності, в якому окремі елементи страхового випадку можуть виходити за межі терміну дії договору страхування; нечітко визначено суб'єкта, який має право на отримання страхового відшкодування і т.д.

В теорії відсутня єдність поглядів щодо об'єкта страхування професійної відповідальності, предмета договору, визначення страхового випадку, правового статусу учасників страхового правовідносини, віднесення тих чи інших договорів страхування відповідальності до страхування деліктної або договірної відповідальності, обов'язковому або добровільному страхуванню; можливості застосування суброгації та регресу в страхуванні професійної відповідальності; співвідношення страхового зобов'язання з зобов'язанням, відповідальність за яким є застрахованою особа і т.п.

Очевидно, що поняття «професійна відповідальність» є складовим і включає в себе терміни «професія» і «відповідальність». З метою найбільш коректного визначення досліджуваного поняття спробуємо розкрити його складові часті.

Професію визначають як заняття, що вимагає спеціальної підготовки, яку людина практикує регулярно і яке служить йому джерелом засобів до існування. Професія об'єднує групу людей, що займаються однотипною діяльністю, всередині якої встановлюються певні зв'язки і правила поведінки. [3, с.332].

Поняття «професія» тісно співвідноситься з поняттям спеціальність «. Професія – поняття більш широке, ніж спеціальність. Професія, як правило, об'єднує групу певних спеціальностей. Наприклад, професія лікаря включає спеціальності кардіолога, хірурга і т.п.

Спеціальність – це комплекс придбаних шляхом професійної освіти, підготовки і в процесі роботи спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певного виду діяльності. Таким чином, спеціальність – один з видів професійної діяльності всередині професії, спрямований на досягнення більш приватних або проміжних результатів або па досягнення загальних результатів специфічними засобами [4, с. 502].

Володіння тією чи іншою спеціальністю передбачає наявність певної компетентності, під якою розуміється якийсь освітній результат, що виражається в здатності впоратися з поставленим завданням, володінні методами і засобами діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про страхування: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 18. – 78 с.

2. Казакова Т. Страхование профессиональной ответственности как форма защиты страхователя // Страховое ревю. – 2003. – № 8. – С. 22-26
3. Словник української мови: в 11 томах. – Том 8, 1977. – 526 с.
4. Словник української мови: в 11 томах. – Том 9, 1978. – 365 с.

Гончаренко Владислава Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національно університету»Одеська юридична академія»

ДО РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «НЕМОЖЛИВІСТЬ ВИКОНАННЯ», «ІСТОТНА ЗМІНА ОБСТАВИН» ТА «НЕПЕРЕБОРНА СИЛА»

У цивілістичній літературі останнім часом все більше уваги приділяється питанню стабільності договірних правовідносин і вимоги повернення до неухильного застосування принципу *pacta sunt servanda*. Тому, актуальним є розмежування понять «неможливість виконання», «істотна зміна обставин» та «непереборна сила» відповідно до цивільного законодавства України. Загальним для всіх зазначених інститутів зобов'язального права є елемент критичності ситуації в умовах радикальної, невідвортної і раптової зміни обставин і чинників, які негативно впливають на динаміку зобов'язальних правовідносин. При цьому, між ними є також й істотні відмінності, які слід розглянути окремо.

Неможливість виконання зобов'язання може бути визначена як суб'єктивна або об'єктивна нездатність боржника вчинити певні дії, що складають зміст зобов'язання. Неможливість виконання характеризує ситуації, в яких виконання боржником його обов'язків, що виникають з договору або закону, стало неможливим у силу різних причин [1, с. 112]. Неможливість є подією, яка виникає на момент виконання зобов'язання та протиставляється принципу неприпустимості односторонньої відмови від зобов'язання [2, с. 422]. Поняття неможливості виконання є збірним, оскільки ця неможливість пов'язується з різними фактами, що перешкоджають нормальній динаміці зобов'язання [3, с. 160].

У разі неможливості виконання зобов'язання у зв'язку з обставиною, за яку жодна із сторін не відповідає, зобов'язання припиняється (ст. 607 ЦК України). Зі змісту ст. 607 ЦК України випливає, що у випадку, якщо у виникненні неможливості винен боржник чи кредитор, зобов'язання не припиняється. При винній неможливості виконання зобов'язання не припиняється, а лише змінюється, оскільки для винної сторони обов'язок